

Izvor: danas.net.hr

Na ovoj knjizi Brook navodi da »svaki mjesec, pet milijuna ljudi seli iz prošlosti u budućnost«, pa opisuje načine na koje stanovništvo u nerazvijenom svijetu danas unosi brze promjene u gradove, tako što prati uspon četiri navedena grada, metropole Istoka inspirirane Zapadom, koje ilustriraju globalizaciju našeg vremena. Ti »instant gradovi«, kako ih Brook zove, generalna su proba za prekonoćnu urbanizaciju kakvu vidimo u 21. stoljeću.

Naime, rekordni rast i razvoj na Istoku donio je obilje inovacija, umjetnosti i globalnih industrija, ali taj je rast bio i jest uzrokom siromaštva, kriminala i smrti. Dok ispituje trendove u ta četiri grada i njihova (prilično uspješna) nastojanja u imitiranju Zapada, Brook se pita što je sve i koliko izgubljeno tijekom tog napredovanja. Navodi da te gradove ujedinjuje osjećaj dezorijentacije koji iz njih izbija, a koji je rezultat činjenice da su sva četiri smještena na Istoku, ali namjerno građena tako da izgledaju kao da se nalaze na Zapadu.

»Ti globalni gateway gradovi nameću pitanje kako biti moderni Arap, Rus, Kinez i Indijac te mogu li modernizacija i globalizacija ikada biti nešto više od tek običnih eufemizama za westernizaciju«, navodi Brook i donosi mini-povijest svakog od četiri grada, prenosi Glas Amerike.

SANKT PETERBURG GRAĐEN PO UZORU NA AMSTERDAM

Sankt Peterburg je nastao 1703. godine, iz potrebe cara Petra I. Velikog da agrarnu Rusiju uvede u modernu Europu. U svojim mladim godinama, Petar je 18 mjeseci krstarilo uzduž i poprijeko Europom, naročito Nizozemskom. Po povratku u Rusiju, na močvarnom je tlu kraj Baltika, u mizernoj klimi, po uzoru na tada najbogatiji i najnapredniji grad u svijetu Amsterdam, dao izgraditi novu rusku prijestolnicu i novu luku preko koje će uvoditi nove tehnologije, visoku kulturu i svjetonazor. Arhitekti, inženjeri i graditelji bili su pozvani iz cijele Europe, močvarni je prostor bio isušen, a Petar se u izgradnji kanala, palača i luke oslanjao na cijelu legiju kmetova iz svakog kutka Rusije. Osobno je nadgledao radove, nije kmetovima dopuštao tijekom građevinskih radova čak ni korištenje kola i hvalio se da je nekih 100.000 izginulo u izgradnji njegova grada, Petrograda. Petar je vjerovao da će preko njega uvesti moderniziranu, westerniziranu budućnost, da će grad biti »prozor na Zapad« koji će Rusiju izbaciti u moderni

svijet. Svjetovnost Sankt Peterburga smetat će kasnije i Lenjinu i Staljinu, koji će u njoj vidjeti prijetnju homogenoj sovjetskoj stvari. Petar Veliki je umjetno stvorio Petrograd, umjetno su ga ponovno, kao Lenjingrad, u njegovoj drugoj inkarnaciji stvorili komunisti, a sada je, kao Sankt Peterburg, umjetno dotjeran, kao turistička destinacija da mu se dive posjetitelji. Mnoge od njegovih veličanstvenih zgrada imaju blistave fasade, ali njihova se unutrašnjost raspada.

POSTAO GRAD S NAJBRŽIM RASTOM NA SVIJETU

Šangaj je nastao na mjestu gdje se rijeka Yangtze izliva u Pacifik, u Istočno kinesko more. Imao je oko 200.000 stanovnika kad ga je, 1832. godine, prvi put ugledao direktor britanske pomorske kompanije East India Company i brzo uvidio njegov potencijal. Sedam godina kasnije, nakon poraza Kine u Prvom opijumskom ratu, Britanci su osnovali svoju bazu u Šangaju, gdje su mogli poslovati neometani kineskim zakonom i razvijati naprednu ekonomiju. U 19. stoljeću, Šangaj je postao grad s najbržim rastom u svijetu i naglo postao englesko govorno područje, metropola zapadnog izgleda koja se pukim slučajem našla na Dalekom istoku. Tri zapadne sile oblikovale su Šangaj tako da se svaka mogla osjećati baš kao kod kuće – za Britancima doći će Francuzi, pa Amerikanci. U godinama koje su uslijedile po komunističkom preuzimanju vlasti, Šangaj je ostavljen da vene. Brook navodi da je Kina desetljećima gušila i brisala drevne kinseke tradicije, što »najveću rastuću silu u svijetu čini čudno odsutnom u globalnoj konverzaciji... jer globalizacija ovisi o kovanju globalne kulture koja znači više od tek univerzalizacije zapadne kulture. Odbacivši gotovo sve ostatke svoje kineske kulture, moćni Šangaj visokih nebodera, na početku 21. stoljeća, tek treba raščistiti pitanje što znači biti Kinez i biti moderan«.

PUSTINJSKI LAS VEGAS

Mumbai (u svojoj dugoj ranijoj povijesti poznat kao Bombay), postao je »tropski London« opet zahvaljujući East India Company, koji su u položaju grada vidjeli ogroman ekonomski potencijal. Pod britanskom kolonijalnom vladavinom, koja je počela još u 17. stoljeću, Bombay će dobiti infrastrukturu, prvu željeznicu u Aziji, poboljšane sanitarne uvjete i ono najvažnije – Britanci će Bombay otvoriti svim Indijcima. »Nekoć vrsta tvornice koja je proizvodila westernizirane Indijce, Mumbai je danas grad institucija svjetske klase odijeljenih visokim ogradama od nepravedno velikog broja ljudi koji žive u siromaštvu«, piše Brooks.

Dubai, pustinjski grad koji se pretvara u globalnu metropolu, u stilu Las Vegasa, zahvaljujući viziji šeika Mohammeda bin Rashida al Maktouma, ispran je od svih elemenata koji bi mogli ometati dotok novca: vjerskog ekstremizma, oštih imigracijskih zakona, nesretnih poreza, restrikcija na nekretnine. Iako se neki moralni zakoni islama provode, Dubai je odustao od borbe protiv prostitucije kad je zbog jednog takvog pokušaja gotovo propala jedna od njegovih banaka, jer su djevojke krenule dizati svoje uštede prije napuštanja Dubaija. Također, Dubai otvoreno cenzurira internet. Iako 96% njegova stanovništva dolazi s drugih mjesta, oni ne

čine zajedničku kulturu: za žitelje Dubaija vrlo je jednostavno živjeti kao da nikad nisu ni napustili vlastitu zemlju.

Brook zaključuje da su pojedinci s ogromnom moći stvorili gradove koji su u oštroj suprotnosti sa zemljama u kojima se nalaze, koje ih okružuju. Gradili su ih s vizijom da svoje ljude naprave kozmopolitskijima i produktivnijima. Sva četiri su i uspjela, iako su tri starija poticala i hranila i nezadovoljstva i nemire koji su na kraju zbacili režime koji su izgradili te gradove. Kakvu god budućnost svaki od njih imao, Brook upozorava da je za napredak i rast ipak potrebno više od građevinskih projekata i infrastrukture.

»Istinski grad budućnosti nije jednostavno onaj s najvišom zgradom i najimpresivnijim obrisima, već onaj koji vode različiti, svjetovni, inteligentni ljudi koje taj grad stvara, njeguje i okuplja«, poručuje autor.